

VU Research Portal

Ambachtelijk geschoold

Tump, J.

2012

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Tump, J. (2012). *Ambachtelijk geschoold: Haarlemse en Rotterdamse ambachtslieden en de circulatie van technische kennis, ca. 1400-1720*. Ridderprint.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Samenvatting:

Sommige vaardigheden, zoals het maken van een mooi juweel of het in elkaar zetten van een tonnetje kan je niet leren zonder het ook echt zelf te hebben uitprobeerd. Zo was het in de Late Middeleeuwen en zo is het nog steeds. Vaak vergeten historici daarom dat kennis zich in het verleden ook op andere manieren kon verspreiden, bijvoorbeeld aan de hand van technische traktaatjes en tekeningen.

Er waren in de periode 1400-1720 meerdere instituties die de circulatie van technische kennis konden beïnvloeden. Veel ambachtsgilden moesten verplicht lid worden van een ambachtsgilde, want zonder dit lidmaatschap mochten zij geen eigen werkplaats oprichten. Het gildebestuur stelde regelgeving op over hoe lang de leertijd moest zijn, wat de meesterproef inhield en hoeveel geld een jongen aan het gilde moest betalen als hij meester wilde worden. Daarom wordt door historici vaak de nadruk gelegd op de invloed van de gilden op de circulatie van kennis. Maar over hoe groot de invloed van de gilden precies was wordt al tientallen jaren gediscussieerd. Daarnaast konden andere instituties ook de circulatie van kennis mogelijk beïnvloeden, zoals het stadsbestuur die nieuwe ambachtsgilden met gewilde kennis konden aantrekken door het geven van subsidies. Of de regenten van weeshuizen die regelgeving opstelden voor de jongens en meisjes die zij onder hun hoede hadden. Kort gezegd is de persoonlijke overdracht van kennis altijd al een belangrijk thema geweest, maar we weten nog steeds niet precies welke factoren nu echt invloed hadden op de circulatie van kennis. En dat heb ik geprobeerd om in mijn proefschrift duidelijker te maken. Dit heb ik gedaan aan de hand van een casestudy naar kuipers, edelsmeden en textielververs in de steden Haarlem en Rotterdam.

In de jaren 1400-1720 was de meest invloedrijke institutie wat de circulatie van kennis betreft de werkvloer. Door middel van formele en informele medezeggenschap kon de meester de nieuwe regelgeving van zijn gilde beïnvloeden. Meesters maakten afspraken met knechten en leerlingen over de contractduur, het werkloon, welke kennis werd overgedragen en andere aspecten van de kenniscirculatie. En zij waren altijd vrij om zelf te beslissen wie zij in dienst namen. In mijn onderzoek kwam tevens naar voren dat een ambachtsopleiding meer inhield dan de persoonlijke overdracht op de werkvloer. Met name in de zeventiende eeuw nam de mogelijkheid tot het vergaren van geschreven kennis toe. Een belangrijke factor die ervoor zorgde dat ambachtsgilden hun kennis buiten de invloedssfeer van de gilden konden vergroten was geletterdheid. Het leren hoe te schrijven, lezen, rekenen en in het geval van de edelsmeden tekenen, kon een slimme investering zijn voor iemand die zijn eigen werkwinkel wilde opstarten. Deze zaken werden niet door enige regelgeving beïnvloed.

De circulatie van technische kennis was in de Late Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd niet een simpel verhaal waarbij informatie alleen van meester op leerling op de werkvloer werd overgedragen. *Ambachtelijk geschoold* staat voor een groot scala aan mogelijkheden om nieuwe kennis te verwerven. Een ambachtelijke scholing duurde een gehele carrière en hield niet op als de formele leertijd van het gilde was doorlopen.